

in de etalage

Gemeentearchief Kampen
verwerft archieven
Kanis & Gunnink en
Smit & Ten Hove

Naast de archieven van de gemeente Kampen beheert het Gemeentearchief Kampen ook een groot aantal zogenaamde ‘particuliere archieven’. Dit zijn archieven die niet door een (lokale) overheid zijn gevormd, maar door personen, instellingen of bedrijven aan het Gemeentearchief zijn geschonken of in bewaring zijn gegeven. Zij vormen een welkome aanvulling op de archieven die in het verleden door de gemeente Kampen en haar voorgangers zijn geproduceerd, omdat ze ons een blik gunnen op het verleden vanuit een ander gezichtspunt dan dat van de lokale overheid.

Wie iets wil weten over de ontwikkeling van de industrie in Kampen of over een voorouder die bij een Kamper bedrijf heeft gewerkt, zal in bedrijfsarchieven een schat aan informatie kunnen vinden. Het Gemeentearchief Kampen streeft er naar om van (oud-) Kamper ondernemingen de archieven te verwerven. De acquisitie in 2002 van de archieven van koffiebranderij Kanis & Gunnink en van sigarenfabriek Smit & Ten Hove betekende dan ook een belangrijke aanwinst. De archieven van deze voormalige Kamper bedrijven waren inmiddels eigendom geworden van Sara Lee/Douwe Egberts en werden in de vestiging te Utrecht beheerd. In het afgelopen jaar heeft Sara Lee/D.E. ze in bewaring gegeven aan het Gemeentearchief, waar ze op dit moment voor het publiek toegankelijk worden gemaakt. Hierdoor zal binnenkort voor iedere belangstellende belangrijk materiaal beschikbaar zijn over twee voor Kampen kenmerkende bedrijven uit de 19de en 20ste eeuw.

Kanis & Gunnink kon tot een van de grootste koffiebranderijen van Nederland gerekend worden. De stichting van het bedrijf vond plaats in 1885, toen Hendrik Kanis en Frans Gunnink compagnons werden in de handel in koffie en koloniale waren. Eigenlijk gaat de geschiedenis van de onderneming nog verder terug. Al in 1879 had Hendrik Kanis een koffiebranderij aan de Hofstraat; in dat jaar werd hem door de gemeente vergunning verleend om een stoomwerktuig in zijn bedrijf te plaatsen. In 1915 trok de familie Kanis zich terug uit het bedrijf, dat werd voortgezet door de familie Gunnink. De naam Kanis & Gunnink bleef echter gehandhaafd, aangezien die inmiddels goed bekend stond (zo was in 1901 het predikaat van hofleverancier verworven.) In de eerste helft van de 20ste eeuw groeide het bedrijf aanzienlijk en werd de vestiging aan de Hofstraat en Oudestraat te klein bevonden. In 1950 werd de koffiefabriek dan ook naar de IJsseldijk verplaatst. Hier zou de fabriek niet veel langer dan twintig jaar blijven

staan. Kanis & Gunnink deed gedurende de jaren zestig grote investeringen en groeide uit tot de derde koffiëproducent van Nederland, na D.E. en Van Nelle. Om de concurrentiepositie te behouden en te versterken werd het bedrijf in 1969 door D.E. overgenomen en werd de fabriek verplaatst naar de Gildestraat.

In datzelfde jaar verwierf D.E. ook de sigarenfabriek van Smit & Ten Hove. Dit bedrijf was in 1895 van Doesburg naar Kampen verplaatst en werd in eerste instantie aan de Buiten Nieuwstraat, vanaf 1896 aan de Oudestraat en de Breedesteeg gevestigd. Hier groeide de firma uit tot één van de grootste sigarenfabrieken van Kampen. In 1906 werd op dezelfde plek een nieuwe fabriek gebouwd in de stijl van het Schotse kasteel Balmoral. Door ruimtegebrek werd in 1938 aan de IJsseldijk een door architect G.B. Broekema ontworpen karakteristiek pakhuis gebouwd, dat in 1973 werd gesloopt. In 1976 werd het bedrijf verplaatst naar de Industrieweg. Omdat de sigarenconsumptie gestaag afnam, besloot D.E. in 1980 de productie te verplaatsen naar Veenendaal, wat het einde van de laatste grote Kamper sigarenfabriek betekende.

Ook met het onder de vlag van D.E. opererende Kanis & Gunnink liep het ongunstig af. In 2000 werd besloten om de koffiefabriek in Kampen te sluiten: 30 oktober 2001 was de laatste werkdag, waarna de produktie van het merk Kanis & Gunnink naar Utrecht en België werd verhuisd. De enigszins treurige afloop van de geschiedenis van deze twee van oorsprong Kamper bedrijven betekende dat hun archieven werden overgebracht naar de vestiging van D.E. in Utrecht. Zoals gezegd kunnen ze binnenkort op het Gemeentearchief Kampen geraadpleegd worden.

Menno Koopstra